

Araştırma / Original article**Üniversite öğrencilerinde depresyon, anksiyete ve stresin yordayıcısı olarak azim: Bir yapısal eşitlik modellemesi*****Mehmet Buğra ÖZHAN,¹ Mehmet BOYACI²****ÖZ**

Amaç: Bu araştırmada temel amaç üniversite öğrencilerinde depresyon, anksiyete ve stresin yordanmasında azmin anlamlı bir etkiye sahip olup olmadığının test edilmesidir. Bu amaçla, bireyin iyi oluşunda, toplumsal yaşamında ve akademik başarısında önemli bir yeri olduğu düşünülen azim değişkeni ile depresyon, anksiyete ve stres arasındaki ilişki incelenmiştir. **Yöntem:** Çalışma kapsamına, Eylül-Ekim 2017’de iki farklı üniversitenin çeşitli bölümlerinde okuyan toplam 313 üniversite öğrencisi alınmıştır. Araştırma kapsamında katılımcılara araştırmacılar tarafından oluşturulan Kişisel Bilgi Formu, Kısa Azim Ölçeği ve Depresyon Anksiyete Stres Ölçeği uygulanmıştır. Verilerin analizinde IBM SPSS 22 ve AMOS programları aracılığıyla frekans, yüzde istatistikleri ve korelasyon analizi yapılmış ve aynı zamanda yapısal eşitlik modellemesi kullanılmıştır. **Bulgular:** Verilerin analizi sonucunda depresyon, anksiyete ve stres değişkenlerinden oluşan ruhsal belirtiler değişkeni ile azim değişkeni arasında negatif yönde ve orta düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur. Ayrıca katılımcıların azim puanlarıyla depresyon, anksiyete ve stres puanları arasında negatif yönlü ve anlamlı ilişki olduğu görülmüştür. Araştırmanın temel problemi doğrultusunda oluşturulan yapısal eşitlik modelinde azim değişkeninin ruhsal belirtiler değişkeni üzerindeki değişimin toplam %19’unu açıkladığı saptanmıştır. **Sonuç:** Depresyon, anksiyete ve stresin açıklanması amacıyla oluşturulan modelin doğrulandığı ve araştırmanın sonuçlarının literatürle tutarlı olduğu görülmektedir. Bu bağlamda ruhsal belirtilerin önlenmesinde azim geliştirmeye yönelik çalışmalardan faydalanılabilir. (Anadolu Psikiyatri Derg 2018; 19(4):370-376)

Anahtar sözcükler: Depresyon, anksiyete, stres, azim, ruhsal belirtiler

Grit as a predictor of depression, anxiety and stress among university students: a structural equation modeling**ABSTRACT**

Objective: The aim of the study is to test whether grit has a significant effect on the predictions of depression, anxiety and stress among university students. For this purpose, depression, anxiety and stress are considered together with grit, which is thought to have an important place in the well-being, social life and academic achievement of the individual. **Methods:** In September-October 2017, 313 university students enrolling in different departments of two different universities were recruited. In the scope of the research, Personal Information Form (PIF), Short Grit Scale and Depression Anxiety Stress Scale were used to collect data by the researchers for the participants. For the analysis of the data, frequency, percentage, correlation analysis and path analysis were used through SPSS 22 and AMOS programs. **Findings:** As a result of path analysis, it was found that there is a negative correlation between grit and psychological symptoms which is the sum of depression, anxiety and stress scores. Correlation analysis revealed that there was a negative and significant relationship between participants’ grit scores and depression, anxiety and stress scores. It was also found that in the structural equation model, 19% of the change in psychological symptoms was explained by the grit. **Results:** The study concludes that the model for depression, anxiety

* Bu çalışmanın bir bölümü WCEİS 2017 kongresinde sözlü bildiri olarak sunulmuştur

¹ Arş. Gör., Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Psikolojik Danışma ve Rehberlik Bölümü, Ankara, Türkiye

² Dr., Öğr. Üyesi, Medeniyet Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi, Psikolojik Danışma ve Rehberlik Bölümü, İstanbul, Türkiye

Yazışma adresi / Correspondence address:

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet BOYACI, Medeniyet Üniv., Eğitim Bilimleri Fak., Psikolojik Danışma ve Rehberlik Böl., İstanbul, Türkiye

E-mails: mehmet.boyaci@medeniyet.edu.tr; mehmetboyaci1984@gmail.com

Geliş tarihi: 07.12.2017, Kabul tarihi: 26.02.2018, doi: 10.5455/apd.285042

and stress is confirmed and the results of the research are consistent with the literature. In this context, it can be benefited from efforts to strengthen grit in the prevention of psychological symptoms. (*Anatolian Journal of Psychiatry* 2018; 19(4):370-376)

Keywords: depression, anxiety, stress, grit, psychological symptoms

GİRİŞ

Üniversite yaşamı, bireyin farklı bir toplumsal yapı içine girdiği, benliğini oluşturmaya başladığı, ekonomik, toplumsal ve kültürel değişimin hızlı bir biçimde yaşandığı dönem olarak tanımlanmıştır.¹ Üniversite yaşamıyla birlikte farklı insanlarla karşılaşan ve onlarla ilişkiler kurmak durumunda kalan bireyler, bir taraftan da var olan ekonomik kaynaklarıyla gereksinimleri arasındaki dengeyi sağlamaya çalışmaktadırlar.² Sonuç olarak üniversite yaşamıyla birlikte birey duygusal, davranışsal ve düşünsel olarak yaşamın farklı alanlarında önemli bir değişim ve zorlanma içine girmektedirler. Değişimin böyle yoğun yaşandığı bir dönemde bireyde depresyon, anksiyete ve stres gibi ruhsal belirtiler görülebilmektedir.^{3,4} Birçok araştırmacı depresyon, anksiyete ve stresin yaygın görülen benzer duygusal sorunlar olduğunu düşünmektedir.^{2,5,6} Dolayısıyla depresyon, anksiyete ve stresin yordayıcılarının saptanmasının, önleme çalışmalarının planlanmasında önemli bir rolünün olacağı düşünülmektedir.

Ruhsal belirtilerden depresyon eğer çözüm bulunmazsa, intihara kadar ulaşabilen birçok farklı sorunu da tetikleyebilmektedir.⁷ İntihar, dünyada 15-29 yaş arasındaki genç nüfusun ölüm nedenlerinde ikinci sırada yer almaktadır.⁸ Türkiye’de üniversite öğrenci grubunun önemli bir bölümünün de 15-29 yaş aralığında yer alan gençlerden oluştuğu düşünüldüğünde, depresyonun bu grubu tehdit eden önemli bozukluklardan biri olduğu görülmektedir.⁹ Dünya Sağlık Örgütü’nün (DSÖ) 2017 Dünya Sağlık Günü’nü (7 Nisan) depresyonla mücadelede ayırmış olması depresyonun dünyada tehlikeli bir sorun olduğunu da göstermektedir. DSÖ, bir bu kadar insanın anksiyete bozukluğu yaşadığını açıklarken, genelde bu iki bozukluğun birlikte görüldüğünü de vurgulamıştır.⁸ Çeşitli araştırmalarda da depresyon ve anksiyete birlikte araştırılmıştır.^{2,3,5,6} Anksiyetenin yaşanması bireyin içinde bulunduğu koşullara göre farklılık ve yoğunluk gösterebilmektedir. Üniversite dönemi bireyin bir sınavlara hazırlanıyor olması, iş bulma, eş seçimi, ekonomik sorunlar, toplumsal ilişkiler geliştirme gibi birçok stresli yaşam olaylarını içinde bulundurmasıyla anksiyetenin yoğun yaşandığı bir dönem olarak kabul edilmektedir.^{3,4,6} Üniver-

site gençliği için belirtilen bu yaşam olaylarının bireyde anksiyete yaratma olasılığı artmakta ve durum depresyon, intihar gibi olumsuz durumları beraberinde getirmektedir.⁴ Sonuç olarak depresyon ve anksiyete stres verici olarak algılanan yaşam olayları karşısında bireyin geliştirdiği tepkilerdir ve bu konuda önlemler alınması gerekmektedir.

Bu çalışmada bireyin iyi oluşunda, toplumsal yaşamında ve akademik başarısında önemli bir yerinin olduğu düşünülen azim kavramı ile depresyon, anksiyete ve stres gibi ruhsal belirtiler bir arada ele alınmıştır. Azim, uzun süren hedefler için her türlü engele karşı başarılı olabilmek için gösterilen istek ve kararlılık anlamına gelmektedir.^{10,11} Azim bir hedefi gerçekleştirmede önüne çıkan engeller ve zorluklar karşısında duygusal, bilişsel ve davranışsal yılmazlığı göstermektedir.¹² Özellikle intihar düşüncesine neden olabilen olumsuz yaşam olayları, azmi düşük olan bireylerde intihara yol açabilmektedir. Dolayısıyla azim olumsuz yaşam olaylarında önleyici bir rol üstlenmektedir.¹³ Ayrıca azim, yaşamda anlam, umut, akademik başarı, benlik saygısı, şükran ile pozitif;¹⁴⁻¹⁷ umutsuzluk, akademik başarısızlık, intihar eğilimi ve intihar düşüncesi ile negatif yönde ilişkilidir.¹⁸⁻²⁰ Azim, sosyal duygusal bir beceri veya ahlaksal bir değer olarak ele alınabilmektedir.¹² Dolayısıyla azim geliştirilebilir bir özellik olarak görülmektedir.^{10,13} Bu çalışmada azim geliştirilebilir bir özellik olduğu için üniversite öğrencilerinde görülebilen ruhsal belirtileri ne düzeyde yordadığı belirlenmeye çalışılmıştır.

Türkiye’de her yıl farklı şehirlerden ve kültürlerden gelen yüz binlerce öğrenci üniversiteye kayıt olmaktadır. Özellikle üniversite eğitimlerinin ilk dönemlerinde öğrencilerde üniversite yaşamına uyum süreciyle birlikte aileye karşı duyulan özlem artmakta ve depresyon, anksiyete, stres gibi ruhsal belirtiler görülebilmektedir. Bireyde ortaya çıkan depresyon, bireyle birlikte ailesinin de yaşam kalitesini olumsuz bir biçimde etkilemektedir.²¹ Ayrıca bu tür belirtiler akademik başarısızlıktan okulu bırakmaya kadar birçok farklı soruna neden olabilmektedir.^{2,9} Dolayısıyla üniversiteye başlayan öğrencilere yönelik koruyucu ve önleyici programların hazırlanması için bireyin uyumunu etkileyen depresyon, anksiyete

ve stres gibi değişkenlerin hangi değişkenlerden etkilendiğinin saptanması gerekmektedir. Bu araştırmada azim değişkeniyle çalışılmasının nedeni azmin, stres, düşük akademik performans, intihar, gibi zorlu yaşam olaylarıyla negatif yönde bir ilişki göstermesidir.^{7,16,18,22} Bu bağlamda azmin de önleyici bir etkiye sahip olduğu düşünüldüğünde ruhsal belirtilerle azim arasındaki ilişkinin bir modelle açıklanması faydalı olacağı düşünülmektedir. Bu amaçla bu araştırmada, 'Üniversite öğrencilerinde depresyon, anksiyete ve stresin yordanmasında azim anlamlı bir etkiye sahip midir?' sorusuna yanıt aranmıştır.

YÖNTEM

Çalışma grubu

Araştırmanın çalışma grubu, iki farklı üniversitede öğrenimini sürdüren toplam 313 üniversite öğrencisinden oluşmaktadır. Çalışma grubundaki katılımcıların 254'ü (%81.2) kız, 59'u (%18.8) erkek öğrencilerden oluşmaktadır ve katılımcıların yaş ortalaması 19.75'dir.

Veri toplama araçları

Kişisel Bilgi Formu (KBF): KBF, araştırma kapsamında demografik bilgi toplamak amacıyla araştırmacılar tarafından oluşturulmuştur. KBF ile katılımcıların yaşları, cinsiyetleri, nerde kaldıkları, okudukları bölümden ve üniversiteden memnun olup olmadıkları konusunda veri toplanmıştır.

Depresyon, Anksiyete, Stres Ölçeği (DASÖ): Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin depresyon, anksiyete ve stres düzeylerini ölçmek amacıyla kullanılan DASÖ, Lovibond ve Lovibond tarafından geliştirilmiş olup, Akın ve Çetin tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. Ölçek dörtlü Likert tipinde toplam 42 maddeden oluşmuştur. DASÖ, adından da anlaşılacağı üzere 'depresyon,' 'anksiyete' ve 'stres' olmak üzere üç alt ölçek ile bireyin ruhsal belirtilerini ölçmektedir. Ölçeğin 'depresyon,' 'anksiyete' ve 'stres' olmak üzere üç alt ölçeğinden alınan puanların yüksekliği, ruhsal belirtilerin düzeyinin bu alt ölçekler bağlamında yüksekliği anlamına gelmektedir. Ayrıca ölçeğin tümünden alınan puanların yüksekliği de bireyin genel ruhsal belirtilerinin yüksekliğini göstermektedir. DASÖ uyarlama çalışmasında ölçeğin yapı geçerliliği açıklayıcı faktör analizi ile sınanmış ve inceleme sonuçları ölçeğin geçerli bir ölçme aracı olduğunu ortaya koymuştur. Aynı çalışmada DASÖ'nün güvenilirliğini sınamak için yapılan Cronbach alfa iç

tutarlılık katsayıları incelenmiş ve bu katsayılar ölçeğin bütünü için 0.89, depresyon, anksiyete ve stres alt boyutları için sırasıyla 0.90, 0.92 ve 0.92 olarak bulunmuştur.

Kısa Azim Ölçeği (KAÖ): KAÖ, Duckworth ve Quinn tarafından geliştirilmiş olup Sarıçam ve arkadaşları tarafından üniversite öğrencilerinin 'azim' özelliklerini ölçmek amacıyla Türkçeye uyarlanmıştır. KAÖ beşli Likert tipinde olup sekiz maddeden oluşmuştur. Ölçek, ilginin tutarlılığı ve gayrette ısrar olmak üzere iki alt boyutlu bir yapıya sahiptir. KAÖ uyarlama çalışmasında ölçeğin yapı geçerliliğini sınamak amacıyla doğrulayıcı faktör analizi yapılmış ve analiz sonucunda sekiz maddelik iki boyutlu modelin uyum indeksi değerleri $\chi^2/sd=2.06$, $p<0.001$; RMSEA=0.046, CFI=0.95, GFI=0.94, AGFI=0.93, SRMR=0.047 olarak bulunmuştur. Aynı çalışmada KSÖ'nün güvenilirliğini sınamak için Cronbach alfa iç tutarlılık katsayıları incelenmiş ve bu katsayılar sırasıyla ölçeğin bütünü için 0.83, ilginin tutarlılığı alt boyutu için 0.80, gayrette ısrar boyutu için 0.71 olarak bulunmuştur.

İşlem

Araştırma sürecinde gerekli izinler alındıktan sonra, veri toplama araçları araştırmacılar tarafından toplam 336 öğrenciye ortalama 20 dakikalık sürede uygulanmıştır. Eksik ve hatalı doldurulan dört ölçek, z testi sonuçlarına göre 14 öğrenciye ait ölçek, Mahalonobis uzaklık katsayıları dikkate alınarak beş ölçek olmak üzere toplam 23 ölçek veri setinden çıkarılmıştır. VIF değerleri incelenerek varyans artış faktörleri kontrol edilmiş, Durbin-Watson istatistiği ile otokorelasyon olup olmadığı incelenmiştir. Analiz sonuçları otokorelasyon riski olmadığını (DW=1.903) gösterdikten sonra araştırma problemi doğrultusunda veriler analiz edilmiştir. Verilerin analizi geriye kalan 313 veri üzerinden gerçekleştirilmiştir. Verilerin analizinde IBM SPSS 22 ve AMOS 22 programları kullanılmıştır.

BULGULAR

Ruhsal belirtilerin yapısal eşitlik modellemesi ile incelenmesine yönelik bulgular

Verilerin analizi aşamasında öncelikle araştırmanın yordanan (endojen) değişkeni olan 'ruhsal belirtiler' ile yordayan (ekzojen) değişkeni olan 'azim' arasındaki ilişkileri test edebilmek amacıyla korelasyon analizi yapılmıştır. Değişkenler arası ilişkiler, Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1 incelendiğinde, araştırmaya katılan

Tablo 1. Değişkenler arası ilişkinin Pearson momentler çarpımı korelasyonu ile incelenmesi

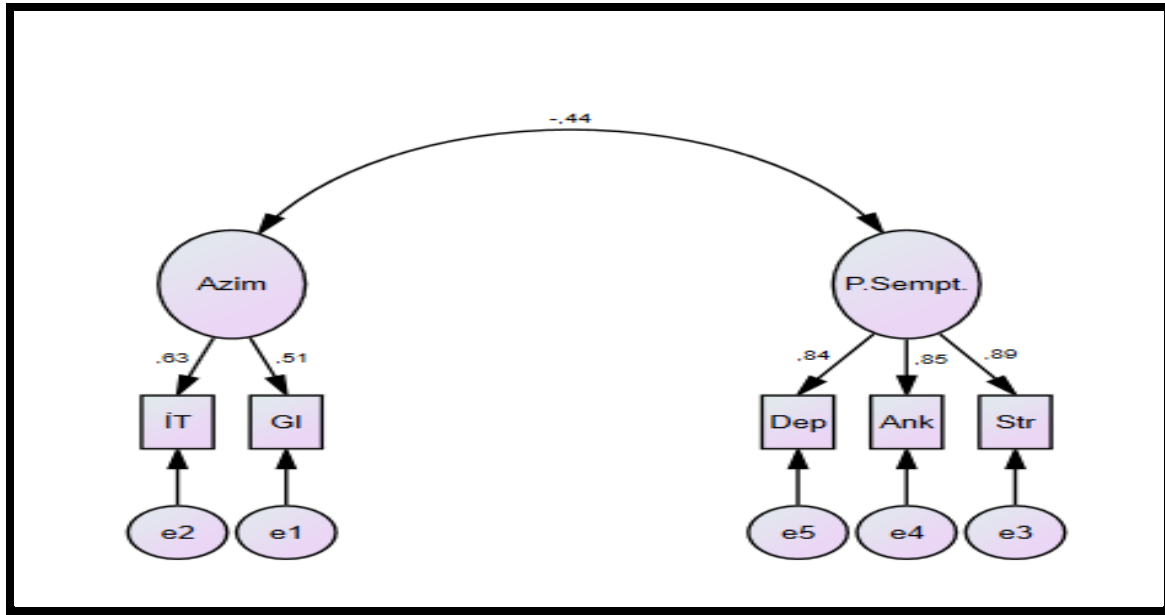
Değişken	Ort.±SS	1	2	3	4	5	6
1. Depresyon	10.09±8.93	-	0.711*	0.752*	-0.254*	-0.221*	-0.292*
2. Anksiyete	11.67±7.49		-	0.763*	-0.235*	-0.222*	-0.281*
3. Stres	15.43±8.79			-	-0.233*	-0.151*	-0.235*
4. İlginin tutarlığı	13.30±2.77				-	0.320*	0.803*
5. Gayrette ısrar	14.83±2.89					-	0.822*
6. Azim toplam	28.13±4.60						-

s=313 ; *; $p<0.01$

bireylerin 'azim' toplam puanlarının 'depresyon' ($r=-0.29$, $p<0.01$), 'anksiyete' ($r=-0.28$, $p<0.01$) ve 'stres' ($r=-0.24$, $p<0.01$) toplam puanları ile negatif yönlü ve düşük düzeyde anlamlı ilişki olduğu görülmektedir.

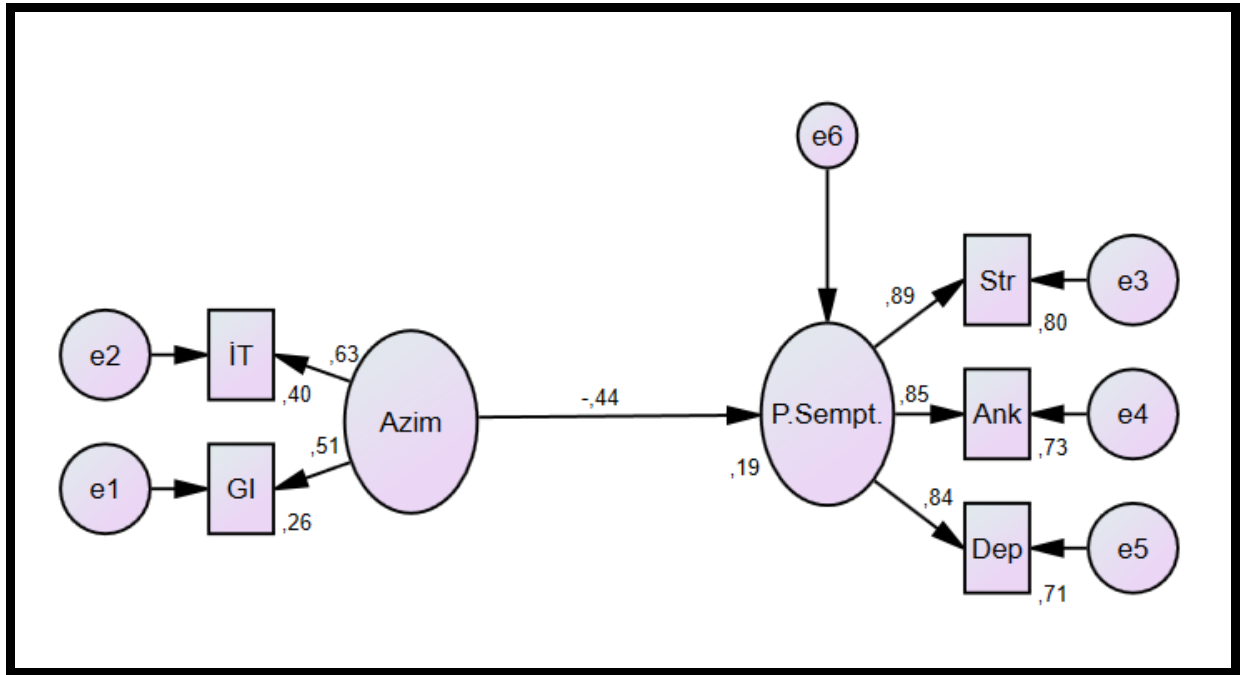
Araştırmanın değişkenleri olan 'ruhsal belirtiler'

ile 'azim' arasında anlamlı ilişkilerin bulunduğu saptandıktan sonra azmin ruhsal belirtiler üzerindeki yordayıcı etkisi yapısal eşitlik modeli ile test edilmiştir. Bu amaçla kurulan modelin uyumuna ilişkin doğrulayıcı ölçme modeli kurulmuş ve kurulan model Şekil 1'de verilmiştir.

Şekil 1. Azim ile ruhsal belirtiler arasındaki doğrulayıcı ölçme modeli

Şekil 1 ve modelin uyum indeksleri incelendiğinde, 'azim' ile 'ruhsal belirtiler' arasında kurulan doğrulayıcı ölçme modelinin model uyum indekslerinin gerekli değerleri sağladığı, kurulan ölçüm modelinin doğrulandığı görülmüştür ($\chi^2=6.90$, $sd=4$, $\chi^2/sd=1.72$; $RMSEA=.048$ [$LO=-0.001$, $HI=0.107$], $SRMR=0.0187$, $CFI=0.995$, $GFI=0.991$, $TLI=0.988$). Kurulan ölçüm modeline göre 'azim' ile 'ruhsal belirtiler' negatif yönde ve anlamlı biçimde ($r=-0.44$) ilişkilidir. Kurulan ölçme modeli doğrulandıktan sonra 'azim' değişke-

ninin 'ruhsal belirtiler' değişkeni üzerindeki yordayıcı etkisini test etmek amacıyla yapısal eşitlik modellemesi kullanılmıştır. Bu modellemede 'azim' ile 'ruhsal belirtiler' için iki örtük değişken belirlenmiştir. Azim örtük değişkeni (Azim), ilginin tutarlılığı (İT) ve gayrette ısrar (GI) gözlenen değişkenleri ile; ruhsal belirtiler örtük değişkeni ise (P. Seempt.) depresyon (Dep), anksiyete (Ank) ve stres (Str) gözlenen değişkenleri aracılığıyla ölçülmektedir. Kurulan yapısal eşitlik modeline ilişkin bulgular Şekil 2'de verilmiştir.

Şekil 2. Azim ile ruhsal belirtiler arasındaki ilişkiyi gösteren yapısal eşitlik modeli

Şekil 2’de verilen, ‘azim’ değişkeninin ‘ruhsal belirtiler’ değişkeni üzerindeki yordayıcı etkisini test etmek amacıyla kurulan modelin değerlendirilmesinde ilk olarak yapısal modelin uyum indeksleri incelenmiş ve kurulan modelin elde edilen verilerle hangi düzeyde uyum gösterdiği belirlenmiştir. Yapılan inceleme sonrası modelin gerekli uyum iyiliği ölçütlerini sağladığı, kurulan model ile elde edilen verilerin yeterli düzeyde uyum sağladığı²⁴ ve modelin doğrulandığı görülmüştür ($\chi^2=6.90$, $sd=4$, $\chi^2/sd=1.72$; RMSEA=0.048 [LO=0.000, HI=0.107], SRMR=0.0187, CFI=0.995, GFI=0.991, TLI=0.988).

Modele ilişkin uyum iyiliği indeksi değerleri incelendikten sonra modelde yer alan yollar ve

modele ilişkin parametre tahminleri incelenmiştir. Buna göre test edilen yapısal modelde istatistiksel açıdan anlamsız olan herhangi bir yol bulunmamaktadır. Yapısal modele ilişkin elde edilen standartlaştırılmamış ve standartlaştırılmış regresyon katsayıları ve t değerlerini içeren parametre tahminleri Tablo 2’de sunulmuştur.

Kurulan modele ilişkin elde edilen standartlaştırılmamış ve standartlaştırılmış regresyon katsayılarını ve t değerlerini içeren Tablo 2’de yer alan parametre tahminleri de incelendikten sonra son olarak modelde yer alan değişkenlerin yordayıcı etkisini değerlendirebilmek için toplam, doğrudan ve dolaylı etkiler incelenmiştir. Toplam, doğrudan ve dolaylı etkiler Tablo 3’te sunul-

Tablo 2. Yapısal modele ilişkin parametre tahminleri

Yol	Standartlaştırılmamış regresyon katsayıları	Standartlaştırılmış regresyon katsayıları	t
P. Semptom ← Azim	-2.336	-0.436	-3.99*
Gayrette ısrar ← Azim	1.000	0.506	-
İlginin tutarlılığı ← Azim	1.198	0.633	3.49*
Stres ← P. Semptom	1.000	0.893	-
Anksiyete ← P. Semptom	0.813	0.852	18.79*
Depresyon ← P. Semptom	0.958	0.841	18.51*

Tablo 3. Yapısal modele ilişkin toplam, doğrudan ve dolaylı etkiler

Yordanan	Yordayıcı	Standartlaştırılmış etkiler		
		Toplam	Doğrudan	Dolaylı
P. Semptom	Azim	-0.436	-0.436	-
Depresyon	Azim	-0.367	-	-0.367
Anksiyete	Azim	-0.371	-	-0.371
Stres	Azim	-0.390	-	-0.390

muştur.

Tablo 3'te yer alan toplam etki değerleri incelendiğinde, azim değişkeninin ruhsal belirtiler ($\beta=-0.436$, $p<0.001$), depresyon ($\beta=-0.367$, $p<0.001$), anksiyete ($\beta=-0.371$, $p<0.001$) ve stres ($\beta=-0.390$, $p<0.001$) değişkenlerini negatif yönde etkilediği görülmektedir. Bununla beraber doğrudan ve dolaylı etki değerleri incelendiğinde azim değişkeninin ruhsal belirtiler değişkeni üzerindeki etkisinin doğrudan; depresyon, anksiyete ve stres değişkenleri üzerindeki etkisinin dolaylı olduğu görülmektedir. Cohen, etki büyüklüğü değerinin 0.2'den düşük olduğu durumlarda zayıf etkiden, etki değerinin 0.3-0.5 arasında olduğu durumlarda orta düzeyde etkiden ve etki değerinin 0.8 ve üzerinde olan durumlarda yüksek düzeyde etkiden söz edilebileceğini belirtmiştir.²⁵ Buradan hareketle azim değişkeninin hem ruhsal belirtiler örtük değişkeni üzerinde, hem de depresyon anksiyete ve stres gözlenen değişkenleri üzerinde orta düzeyde etkili olduğu söylenebilir. Ayrıca azim değişkeni ruhsal belirtiler değişkeni üzerindeki değişimin toplam %19'unu açıklamaktadır ($R^2=0.19$).

TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu araştırmada üniversite öğrencilerinde azmin, depresyon, anksiyete ve stresi hangi düzeyde yordadığı incelenmiştir. Yapılan korelasyon analizinde katılımcıların azim puanlarıyla ruhsal belirtileri oluşturan depresyon, anksiyete ve stres puanları arasında negatif yönlü ve anlamlı ilişki olduğu görülmüştür. Bu bağlamda oluşturulan yapısal eşitlik modelinde, ilginin tutarlılığı ve gayrette ısrar alt boyutlarından oluşan azmin, depresyon, anksiyete ve stres puanlarının toplamından oluşan ruhsal belirtiler değişkeni üzerindeki değişimin toplam %19'unu açıklamaktadır. Üniversite yaşamıyla birlikte birey ekonomik, toplumsal, akademik ve duygusal farklı sorunlarla karşılaşmaktadır.^{2,4,6,9} İntihar düşüncesine neden olabilen olumsuz yaşam olayları azmi düşük olan bireylerde intiharla sonuçlanabilmektedir. Dolayısıyla azim olumsuz yaşam olayla-

rında önleyici bir rol üstlenmektedir.¹³ Ayrıca azmin tanımında bireyin amacını gerçekleştirmede önüne çıkan engeller ve zorluklar karşısında duygusal, düşünsel ve davranışsal bir yılmazlık göstermesi vardır.¹² Bu araştırmanın sonucunda ortaya çıkan modelin de literatürdeki çalışmaların bulgularını destekler nitelikte olduğu söylenebilir.

Sonuç olarak bu araştırmayla, üniversite öğrencilerinde azmin, ruhsal belirtiler üzerinde anlamlı bir yordayıcısı olduğu bulunmuştur. Benzer biçimde literatürde azmin, bireyin iyi oluşunu etkileyen yaşamda anlam,¹⁷ stres,¹⁸ benlik saygısı¹⁶ ve akademik başarı¹⁵ gibi pek çok farklı değişkenle ilişkili olduğu bilinmektedir. Ayrıca azim geliştirilebilir bir özellik olarak tanımlanmıştır.^{10,13} Bu bağlamda üniversite öğrencilerinde azmi geliştirmeye yönelik yapılacak çalışmaların depresyon, anksiyete ve stres gibi ruhsal belirtilerin azaltılmasında faydalı olması beklenmektedir.

Bu araştırmanın bazı sınırlılıkları vardır. Birincisi, araştırma kapsamında toplanan verilerin sınırlı bir örneklem grubundan elde edilmiş olmasıdır. Çalışmanın örnekleminde cinsiyet değişkeni açısından kadınların ve erkeklerin oranında dengesizlik vardır, bununla birlikte literatürde cinsiyet ve azim değişkenleri arasındaki ilişkinin istatistiksel olarak anlamsız olduğu görülmektedir.^{10,15} İkincisi, verilerin sadece öz bildirim ölçme araçlarıyla elde edilmiş olmasıdır (bulgular ölçme araçlarının ölçtükleri niteliklerle sınırlıdır). Bundan sonraki araştırmalarda örneklem grubu farklı şehirlerden öğrencilerden oluşturularak daha kapsamlı hale getirilebilir. Azim ve ruhsal belirtiler arasındaki ilişkileri değerlendirmede gözlem, görüşme gibi nitel tekniklerden de yararlanılabilir. Ayrıca üniversite öğrencilerinde azmi artırmaya yönelik deneysel çalışmalar yapılarak azmin etkisi deneysel olarak sınırlanabilir. Yapılacak bu çalışmaların bulguları sonucunda olumsuz yaşam olaylarıyla başa çıkma konusunda azim temelli önleme programları geliştirilebilir.

Yazarların katkıları: M.B.Ö.: Konuyu bulma, planlama, araştırmanın yürütülmesi, istatistik, makaleyi yazma; M.B.: Konuyu bulma, planlama, araştırmanın yürütülmesi, istatistik, makaleyi yazma.

KAYNAKLAR

1. Gfeller BM, Cordoba AI. Identity problems, ego strengths, perceived stress, and adjustment during contextual changes at university. *Identity* 2017; 17(1):25-39.
2. Ediz B, Özçakır A, Bilgel N. Depression and anxiety among medical students: Examining scores of the beck depression and anxiety inventory and the depression anxiety and stress scale with student characteristics. *Cogent Psychology* 2017; 4(1):1283829.
3. Villatte A, Marcotte D, Potvin A. Correlates of depression in first-year college students. *Canadian Journal of Higher Education* 2017; 47(1):114-136.
4. Çoban AE, Karaman NG. Üniversite öğrencilerinin umutsuzluk, kaygı ve ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmalar. *Bilişsel Davranışçı Psikoterapi ve Araştırmaları* 2013; 2(2):78-88.
5. Akın A, Çetin B. The depression anxiety and stress scale (DASS): The study of validity and reliability. *Educational Sciences: Theory & Practice* 2017; 7(1):260-268.
6. Temizel EA, Dağ İ. Stres veren yaşam olayları, bilişsel duygu düzenleme stratejileri, depresif belirtiler ve kaygı düzeyi arasındaki ilişkiler. *Klinik Psikiyatri Dergisi* 2014; 17(1):7-17.
7. Kim YJ. Study on the role of grit in Korean elderly suicide ideation. *Advanced Science and Technology Letters* 2015; 91:67-70.
8. World Health Organization (WHO). Depression: Let's Talk, 2017. Retrieved from. <http://www.who.int>.
9. Özdel L, Bostancı M, Özdel O, Oğuzhanoğlu NK. Üniversite öğrencilerinde depresif belirtiler ve sosyodemografik özelliklerle ilişkisi. *Anadolu Psikiyatri Dergisi* 2002; 3(3):155-161.
10. Duckworth AL, Peterson C, Matthews MD, Kelly DR. Grit: Perseverance and passion for long-term goals. *J Pers Soc Psychol* 2007; 92:1087-1101.
11. Duckworth AL, Quinn PD. Development and validation of the short grit scale (GRIT-S). *J Pers Assess* 2009; 91:166-174.
12. Sarıçam H, Çelik İ, Oğuz A. Kısa azim (sebat) ölçeğinin Türkçeye uyarlanması: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi* 2016; 5(2):927-935.
13. Blalock DV, Young KC, Kleiman EM. Stability amidst turmoil: Grit buffers the effects of negative life events on suicidal ideation. *Psychiatry Res* 2015; 228(3):781-784.
14. Vela JC, Lu MTP, Lenz AS, Hinojosa K. Positive psychology and familial factors as predictors of Latina/o students' psychological grit. *Hispanic Journal of Behavioral Sciences* 2015; 37(3):287-303.
15. Bowman NA, Hill PL, Denson N, Bronkema R. Keep on truckin' or stay the course? Exploring grit dimensions as differential predictors of educational achievement, satisfaction, and intentions. *Social Psychological and Personality Science* 2015; 6:639-645.
16. Weisskirch RS. Grit, self-esteem, learning strategies and attitudes, estimated, and achieved course grades among college students. *Current Psychology* 2016; <https://doi.org/10.1007/s12144-016-9485-4>.
17. Kleiman EM, Adams LM, Kashdan TB, Riskind JH. Gratitude and grit indirectly reduce risk of suicidal ideations by enhancing meaning in life: Evidence for a mediated moderation model. *Journal of Research in Personality* 2013; 47(5):539-546.
18. Lee, WWS. Relationships among grit, academic performance, perceived academic failure, and stress in associate degree students. *Journal of Adolescence* 2017; 60:148-152.
19. Pennings SM, Law KC, Green BA, Anestis MD. The impact of grit on the relationship between hopelessness and suicidality. *International Journal of Cognitive Therapy* 2015; 8(2):130-142.
20. White EJ, Kraines MA, Tucker RP, Wingate LR, Wells TT, Grant DM. Rumination's effect on suicide ideation through grit and gratitude: A path analysis study. *Psychiatry Res* 2017; 251:97-102.
21. Alşen-Güney S, Baykara HB, İnal-Emiroğlu N. Depresif bozuklukların ergenlerde yaşam kalitesi algısı üzerine etkisi. *Anadolu Psikiyatri Dergisi* 2017; 18(5):468-477.
22. Hochanadel A, Finamore D. Fixed and growth mindset in education and how grit helps students persist in the face of adversity. *Journal of International Education Research* 2015; 11(1):47-50.
23. Datu JAD, Valdez JPM, King RB. Perseverance counts but consistency does not! Validating the short grit scale in a collectivist setting. *Current Psychology* 2016; 35(1): 121-130.
24. Kline RB. Principles and Practice of Structural Equation Modeling. Third ed., New York: Guilford, 2011.
25. Cohen J. Statistical Power Analysis for the Behavioral Sciences. Second ed., London: Routledge, 1988.